

Ljudje z ovirami

Fakulteta za socialno delo

as. dr. Špela Urh

Spela.urh@fsd.uni-lj.si

23.2.2012

Cilji DANAŠNJEGA PREDAVANJA

- Razumevanje koncepta hendikepa
- Razumevanje koncepta antidiskriminacije v socialnem delu
- Spoznavanje načel za socialno delo z ljudmi z ovirami

POIMENOVANJE

- Invalidi
- Prizadeti
- Hendikepirani
- Ovirani
- V preteklosti uveljavljena poimenovanja: kripli, norci, slaboumni otroci ...

Vloga jezika

- vzdržuje in producira diskriminacije
- negativna konotacija besed
- ponižujoče, žaljive
- jezik – nosilec stigmatizacije (Goffman)
- »lokalni jezik«
- »*people first*« jezik

Kulturni vplivi

- SD ne deluje v vakuumu
- Vpliv kulturnih vrednot na stroko
- Nevarnost – diskriminacija

ANTI-DISKRIMINATORNO SOCIALNO DELO

Dobra praksa je antidiskriminatorna praksa.

Če nisi del rešitve, si sigurno del problema.

(Neil Thompson, 2001: 11)

Proces nastajanja diskriminacij

PCS model (Thompson , 2001)

- **P – *personal* (osebna oz. psihološka raven)** – osebne misli, občutki, čustva, odnosi, osebna dejanja, osebna praksa posameznika, predsodki
- **C – *cultural* (kulturna raven)** – kulturne vrednote in vzorci obnašanja, način govora, kulturni običaji, družbeno sprejemljiv jezik, kulturna rekla, pregovori, kulturno sprejemljiv humor
- **S – *structural* (strukturna raven)** – zakonodaja, institucionalna praksa strokovnih služb, družbenopolitične ideologije

Vaja v parih

- Na kak način se kaže diskriminacija do hendikepiranih na teh 3 ravneh?
- Za vsako raven poskušajte najti vsaj en primer!
- Spomnite se na morebitne osebne izkušnje, medijsko poročanje, ...

2 antidiskriminacijski etični načeli v SD

sprejemanje različnosti:

»Posameznik, družina in skupina imajo pravico do pomoči ne glede na biološke, osebnostne, statusne, nacionalne, verske, ideološke in politične razlike. Vse osebe, potrebne socialne ali materialne pomoči, delavke / delavci sprejemajo takšne kot so, pri delu z njimi pa se opirajo na pozitivne dejavnike njihove življenjske situacije.«

(3. načelo Kodeksa etičnih načel v socialnem varstvu)

antidiskriminatorno ravnanje

»Delo socialne delavke/delavca mora biti **antidiskriminatorno usmerjeno**, kar pomeni:

- da pri svojem delu uporabnikov ne sme izključevati, omejevati ali zapostavljati na podlagi »rase«, barve kože, spola, narodnostnega ali etničnega porekla, gmotnega in družbenega položaja, življenjskega stila, seksualne, verske ali idejne usmerjenosti, morebitne socialne označenosti, zmanjšanih duševnih oziroma telesnih sposobnosti;
- da zavrne kakršnokoli sodelovanje v postopkih, ki niso v skladu z načelom iz zgornje alineje;
- da na kršitve načela iz prve alineje opozarja zlasti svoje koleg(ic)e, vodstvo ustanove, v kateri se to zgodi, po potrebi pa o tem obvesti tudi pristojno ter širšo javnost.«

(6.načelo Kodeksa etike socialnih delavk in socialnih delavcev)

Kompetence antidiskriminacijske prakse v SD (Lena Dominelli)

- **1. zavest o lastnih predsodkih**, visoka stopnja lastne ozaveščenosti o predsodkih
- **2. spoštovanje različnosti**, sposobnost delati z ljudmi, ki so drugačni
- **3. strokovni in osebni aktivizem** - sposobnost identificirati, spreminjati sistem, ki vzdržuje neenake možnosti, ustvarjanje alternativ, ki niso zatiralne
- **4. delo na potrebah uporabnikov**, upoštevanje konteksta ljudi, zakonodaje
- **5. zavest o obstoju rasizma na treh ravneh**

Antidiskriminacijska načela (Neil Thompson)

- Ovirani so v prvi vrsti ljudje
- Prevlada medicinskega modela
- Oviranost kot osebna tragedija
- Pravice *vs.* sočustvovanje
- Izogibanje dehumanizirajočemu jeziku
- Ovirani *vs.* “normalni”
- Koncept neodvisnega življenja

Značilnosti obstoječih socialnih služb v sistemu socialnega varstva

Obstoječe službe:

- od spodaj navzgor
- vzdrževanje obstoječega stanja
- ne-moč, ne-izbira, ne-sodelovanje
- SD je ekspert
- medicinski model

3 viri moči socialnih delavcev

(srečo dragoš, 2005)

- **normativni vir moči** (zakonodajna pooblastila)
- **dostop do pomembnih sredstev** (diskrecijska presoja)
- **personalni viri moči**
 - **ekspertna raven: strokovno znanje**, veščine, spretnosti, izkušnje
 - **karizmatična raven** (osebne lastnosti);
 - **interakcijska raven** (socialne mreže, ki jih SD vzdržuje oz. zna uporabiti – npr. direktor močne firme ima drugačen dostop do pomembnih virov in drugačno osebno mrežo od pripadnika marginalne skupine)

Skupnostne službe

izziv za SD (že od sredine 1980):

- od spodaj navzgor
- izhajanje iz potreb uporabnikov
- uporabnik je “ekspert” (ekspert iz izkušenj)
- moč, izbira, sodelovanje
- socialni model

Krepitev moči

- Aktiviranje obstoječih virov
- Kreiranje novih virov
- Povečevanje dostopnosti do virov
- Redistribucija virov
- Mediacija

NAČELA KVALITETNIH SOCIALNIH SLUŽB

- zagotavljati pozitivne izkušnje
- občutljivi na specifične izkušnje in potrebe uporabnikov
- skupnostna perspektiva služb
- dostopnost služb (jezikovna, fizična dostopnost)
- kulturna kompetentnost služb

- Moč
- Vpliv
- Participacija
- Individualen pristop

NEODVISNO ŽIVLJENJE

*Temeljni koncept socialnega vključevanja
oseb z ovirami*

Neodvisno življenje

(temeljni koncept socialnega vključevanja)

- **OSEBNA ASISTENCA**
- **ASERTIVNOST**
- **ZAGOVORNIŠTVO**

Vir: Zaviršek, Zorn, Videmšek (2002), Inovativne metode v socialnem delu.

